

Odi a la xarxa: on són els límits?

No estan clars els límits d'expressions que, encara que puguin ser percebudes com a reprovables, haurien d'estar emparades per la llibertat d'expressió

JOAN RIDAO | ACTUALITZADA EL 24/04/2017 18:42

Fa uns dies el Tribunal Suprem va rebaixar les condemnes de presó imposades per l'Audiència Nacional a dos acusats d'haver enaltit el terrorisme i d'haver humiliat les seves víctimes a la xarxa. També va absoldre un exmilitar gallec acusat d'exalçar el jihadisme a Facebook i de vendre samarretes amb imatges d'execucions de l'Estat Islàmic. ¿És, potser, la mateixa sort que correrà aviat la tuitera Cassandra Vera, jutjada per haver publicat tretze acudits negres sobre l'atemptat de Carrero Blanco? No ho sabem. El que és segur és que, de moment, l'Audiència Nacional continua celebrant fins a sis judicis setmanals per casos similars i que la fiscalia, d'acord amb un determinat estat d'opinió, s'ha calçat fa temps les botes de perseguir tuiters, *youtubers* i *facebookers*.

Aquest zel judicial ens ha deparat un intens debat sobre el conflicte entre la llibertat d'expressió i els delictes d'enaltiment del terrorisme i humiliació a les víctimes, les injúries a la Corona o els delictes d'odi en general. Perquè no estan clars els límits d'expressions que, encara que puguin ser percebudes com a reprovables, haurien d'estar emparades per la llibertat d'expressió. Si més no, aquest terreny tan làbil s'ha posat tristament en relleu en dos casos recents. D'una banda, el del raper mallorquí Valtòny, condemnat per l'Audiència Nacional a tres anys i sis mesos de presó per calúmnies i injúries greus contra la Corona i per enaltiment del terrorisme i humiliació a les víctimes per una cançó que els jutges van considerar que atemptava contra la monarquia i mostrava suport a ETA i els Grapo. De l'altra, el del cantant de Def con Dos, César Strawberry, que, al revés que Valtòny, va ser absolt per l'Audiència Nacional però posteriorment va ser condemnat pel Tribunal Suprem pels mateixos delictes, en aquest cas per haver divulgat comentaris a través de Twitter en què es mencionava els Grapo i l'exfuncionari de presons segrestat per ETA José Antonio Ortega Lara.

El "discurs de l'odi" es contrau a les expressions més greus dirigides contra persones i grups vulnerables per raó d'ètnia, gènere o orientació sexual

Es tracta, doncs, de la necessitat de delimitar bé el perímetre perquè aquests tipus de delictes no siguin utilitzats contra la llibertat d'expressió o de creació artística i, fins i tot, contra tot tipus d'ideologia. Perquè, ¿els casos de Cassandra, Valtòny o Strawberry són iguals al del *youtuber* que va donar galetes amb dentifrici a un sensesostre? ¿O al de l'agressor d'una

embarassada amb nicab (“Portes una bossa d’escombraries al cap, torna al desert”)? Evidentment que no. En els primers supòsits és constatable la voluntat de provocar amb més o menys bon gust, ja sigui invocant un exministre franquista, el rei o dues extintes organitzacions armades. En canvi, en els dos últims hi concorren actituds que afirmen de manera explícita la suposada inferioritat de determinats col·lectius per raons ètniques o físiques.

En aquest sentit, la doctrina del Tribunal Constitucional i del Tribunal d’Estrasburg ha caracteritzat la llibertat d’expressió com el dret a expressar judicis de valor i a criticar la conducta d’altri encara que això pugui molestar els seus destinataris. Així ho exigeix el pluralisme que caracteritza qualsevol societat democràtica. Resten protegides les manifestacions crítiques, tot i que puguin afectar l’honor aliè, que resultin necessàries per exposar públicament les opinions. El contrari portaria a consagrar un pretès “dret a l’insult”, la utilització de manifestacions oprobioses però sense connexió amb les opinions que es vol transmetre. Així ho exigeix el dret a ponderar idees contraposades, que és la garantia d’una opinió pública lliure i de la participació responsable dels individus en els afers públics.

Odiar una persona no és 'per se' punible, si per odiar s'entén simplement un sentiment d'aversion o d'hostilitat insuperable

A més, com ha declarat el Consell d’Europa, odiar una persona no és *per se* punible, si per odiar s’entén simplement un sentiment d’aversion o d’hostilitat insuperable. En sentit jurídic propi, el que denominem “discurs de l’odi” es contrau a les expressions més greus dirigides contra persones i grups vulnerables per

raó d’ètnia, gènere o orientació sexual. Una cosa és que aquest tipus d’expressions puguin merèixer el repudi social i una altra que l’Estat no les ha de perseguir penalment i s’ha de limitar a promoure valors positius alternatius en el marc del nostre ordre de convivència democràtica. Especialment en un món globalitzat, en què les xarxes han canviat les regles socials tradicionals i en què es fa impossible perseguir totes aquelles conductes dubtoses des del punt de vista del respecte i la tolerància. Una societat democràtica madura és sinònim de tolerància i responsabilitat a l’hora d’exercir la llibertat de cadascú.